

อภิธานศัพท์

อภิธานศัพท์

ชาวต่างประเทศในประวัติศาสตร์

ครอว์เฟิร์ด, จอห์น (Crawford, John)

เป็นชาวอังกฤษเดินทางเข้ามาในเมืองไทยในสมัยรัชกาลที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2364 เขาได้รับคำสั่งจากผู้สำเร็จราชการอินเดียของอังกฤษ ให้เป็นทูตเข้ามาเจริญทางพระราชไมตรีและติดต่อขอเช่าทำการค้าขายกับไทย เขาพำนักอยู่ในเมืองไทยประมาณ 4 เดือน และในระหว่างเวลานั้น เขาได้เขียนบันทึกเกี่ยวกับเรื่องราวของเมืองไทยที่เขาได้พบเห็น บันทึกนี้รวบรวมเรื่องราวที่เขาได้ไปประเทศอื่นในเอเชียด้วย ให้ชื่อว่า “Journal of an Embassy from the Governor-General of India to the Courts of Siam and Cochin-China”

คอร์ เมอซิเออร์ (Core, Monsieur)

เป็นบาทหลวงชาวฝรั่งเศส เข้ามาเมืองไทยกับคณะบาทหลวงฝรั่งเศสในสมัยสิ้นกรุงศรีอยุธยาแล้ว พ.ศ. 2413 และเป็นระยะเดียวกับที่พระยาตากกำลังคิดตั้งตัวเป็นใหญ่ คอร์เขียนบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองไทยในระยะนั้นไว้เป็นจดหมายสั้น ๆ ถึงผู้อำนวยการคณะต่างประเทศของฝรั่งเศส บาทหลวงโลเนได้รวบรวมพิมพ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2463 จดหมายนี้ได้นำมาตีพิมพ์อยู่ในประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 39 ให้ชื่อว่า จดหมายเหตุคณะบาทหลวงฝรั่งเศสครั้งกรุงศรีอยุธยา

ชัวซีย์, อับเบ เดอ (Choisy, Abbé de)

เป็นชาวฝรั่งเศส เดินทางมาเมืองไทย ในตำแหน่งผู้ช่วยทูตในคณะของ เซอวาลิเออร์ เดอ โซมองต์ ซึ่งเป็นราชทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 พระเจ้ากรุงฝรั่งเศส เข็มพระราชาสาส์นมายังสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เดินทางมาถึงเมืองไทย เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2228 อยู่ในเมืองไทยจนถึงวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2228 ในระหว่างเวลาดังกล่าว เขาได้เขียนจดหมายเหตุรายวันขึ้นให้ชื่อว่า “Journal Voyage de Siam” ได้รับการแปลโดยนายสันต์ ท. โกมลบุตร โดยให้ชื่อว่า “จดหมายเหตุรายวันการเดินทางไปสู่ประเทศสยามของบาทหลวงเดอ ชัวซีย์”

แซรวาส, นิโกลาส์ (Cervaise, Nicholas)

เป็นชาวฝรั่งเศสผู้อยู่ในคณะทูตของ เซอวาลิเอร์ เดอ โชมองต์ ราชทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 พระเจ้ากรุงฝรั่งเศส เข้ามาเจริญทางพระราชไมตรีในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อ พ.ศ. 2228 และพำนักอยู่ในเมืองไทยเป็นเวลาถึง 4 ปี คือระหว่าง พ.ศ. 2228-2232 ในระหว่างเวลานี้เขาได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับเมืองไทยในด้านต่าง ๆ ไว้อย่างละเอียด ชื่อว่า “Histoire Naturelle et Politique du Royaume de Siam” ซึ่งทางกรมศิลปากรได้มอบให้นายสันต์ ท.โกมลบุตร แปลเป็นภาษาไทย ให้ชื่อว่า “ประวัติศาสตร์ธรรมชาติและการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม”

เซาเติน, โยส (Schouten, Joast)

เป็นผู้จัดการบริษัทการค้าฮอลันดา ประจำกรุงศรีอยุธยาในรัชกาลพระเจ้าปราสาททอง โยส เซาเติน ได้เข้ามาประจำอยู่ในกรุงศรีอยุธยาในรัชกาลพระเจ้าทรงธรรมอีกครั้งหนึ่ง และในต้นรัชกาลพระเจ้าปราสาททองอีกครั้งหนึ่ง รวมเป็นเวลา 9 ปีด้วยกัน คือตั้งแต่ พ.ศ. 2171-2179 อันเป็นปีที่เซาเตินเขียน “จดหมายเหตุของโยส เซาเติน” เป็นภาษาฮอลันดา และนายขจร สุขพานิช แปลจดหมายเหตุนี้ เมื่อ พ.ศ. 2503 จากฉบับภาษาอังกฤษ ซึ่งนายรอเจอร์ แมนเลย์ ได้แปลไว้

บรู๊ค, เซอร์ เจมส์ (Brooke, Sir James)

เป็นชาวอังกฤษ เขาเป็นร่ายาห์ปกครองดินแดนซาราวัก และได้รับแต่งตั้งจากพระนางเจ้าวิคตอเรียให้เป็นขุนนางแห่งราชสำนักอังกฤษชั้นเซอร์ ชื่อเสียงของเขาคือที่รู้จักกันดีในขณะนั้น จึงได้รับความไว้วางใจให้เป็นราชทูตมาเมืองไทยใน พ.ศ. 2493 เมื่อเขามาถึงเมืองไทยก็พอดีกับเป็นเวลาทีพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ กำลังทรงพระประชวร จึงมิได้รับพระบรมราชานุญาตให้เข้าเฝ้า แต่ถึงกระนั้น เขาก็พยายามปฏิบัติราชกิจที่ได้รับมอบหมายจนเต็มความสามารถเพื่อจะขอแก้ไขสนธิสัญญาฉบับปี พ.ศ. 2369 ให้สำเร็จ

เบอร์นี่, เฮนรี่ (Burney, Henry)

ในพระราชพงศาวดารไทย เรียกว่า “กัปตันพันตรี บาร์นี่” เป็นชาวอังกฤษได้รับแต่งตั้งจากรัฐบาลอังกฤษให้เป็นราชทูตเข้ามาขอเจริญทางพระราชไมตรีกับไทยเมื่อ พ.ศ. 2368 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ ทรงยินยอมให้ท่านผู้นี้เข้าเฝ้า และให้ทำหนังสือสัญญาพระราชไมตรีตามความประสงค์ เขาได้มาพำนักอยู่ในเมืองไทยเป็นเวลา 9 เดือน

คือตั้งแต่เดือนมกราคม-กันยายน พ.ศ. 2368 แต่ได้ติดต่อบรรณการและสนทนากับขุนนางไทยคนสำคัญหลายคนจึงรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของไทยในสมัยนั้นดี และได้เขียนรายงานและบันทึกถึงเรื่องราวความเป็นไปต่าง ๆ ในเมืองไทยไปให้รัฐบาลอังกฤษทราบโดยละเอียด ภายหลังหอพระสมุดวชิรญาณได้สั่งพิมพ์เอกสารทั้งหมดของเฮนรี เบอร์นี่ ให้ชื่อว่า “Burney Papers” และกรมศิลปากรได้แปลออกเป็นภาษาไทยรวมทั้งหมด 4 เล่ม

บาวริง, เซอร์ จอห์น (Bowring, Sir John)

เป็นชาวอังกฤษ ได้รับแต่งตั้งจากสมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรียให้เข้ามาเจริญทางพระราชไมตรีและการค้ากับไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 เซอร์จอห์น บาวริง ฟ่านักอยู่ในเมืองไทยเพียง 33 วัน คือตั้งแต่วันที่ 24 มีนาคม ถึง 25 เมษายน 2398 เขาได้บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองไทยในสมัยนั้นไว้มีชื่อว่า “The Kingdom and People of Siam”

ปาลเลกัวซ์, บัปติสต์ ฌัง (Pallegoix, Baptiste Jean)

เป็นชาวฝรั่งเศส ดำรงตำแหน่งเป็นสังฆนายกคณะมิชชันนารีโรมันคาทอลิกประจำเมืองไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้เข้ามาอยู่ในเมืองไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2372 และถึงแก่กรรมภายในเมืองไทย พ.ศ. 2405 เมื่อหักเวลาที่ท่านออกไปพักผ่อนที่ประเทศฝรั่งเศสเสีย 2 ปี รวมเวลาที่ท่านฟ่านักอยู่ในเมืองไทย ประมาณ 31 ปี และท่านก็ได้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองไทยในสมัยนี้ไว้ด้วยเมื่อ พ.ศ. 2397 โดยใช้ชื่อว่า “Mgr. Pallegoix, Eveque de Mallos Apostolique de Siam” และนายสันต์ ท.โกมลบุตร ได้แปลเป็นภาษาไทย ให้ชื่อว่า “เล่าเรื่องเมืองไทยโดยสังฆราชปาลเลกัวซ์”

ลาลูเบร์, ซีมอง เดอ (La Louère, Simon de)

เป็นราชทูตฝรั่งเศส พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งฝรั่งเศส ได้ทรงส่งเข้ามาเพื่อเจริญทางพระราชไมตรีกับไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อ พ.ศ. 2230 ได้ฟ่านักอยู่ในเมืองไทยเป็นเวลา 3 เดือน กับ 6 วันเท่านั้น คือตั้งแต่วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2230-3 มกราคม พ.ศ. 2231 เขาได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับเมืองไทยไว้โดยละเอียดถึง 2 เล่ม โดยให้ชื่อว่า Du Royaume de Siam 1691 ซึ่งมีผู้แปลเป็นภาษาไทย 2 ฉบับ คือ ฉบับแรกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ทรงนิพนธ์ แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษที่มีชื่อว่า A New Historical Relation of the Kingdom of Siam by Monsieur de la Loubère โดย A.P. Ger R.S.S. ซึ่งเป็นผู้แปลจากฉบับภาษาฝรั่งเศสอีกต่อหนึ่ง แต่ทรงแปลไว้ไม่จบ

ฉบับที่ 2 แปลโดย นายสันต์ ท.โกมลบุตร แปลจากต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสโดยตรง ซึ่งมีเนื้อความที่ครบบริบูรณ์

เวเรต์, เมอซีเออร์ (Veret, Monsieur)

เป็นพ่อค้าชาวฝรั่งเศส ดำเนินงานในบริษัทฝ่ายฝรั่งเศสอินเดียตะวันออกเข้ามาติดต่อกับค้าขายกับไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เขาได้เขียนจดหมายถึงเจ้าหน้าที่บริษัทอินเดียตะวันออกของฝรั่งเศส ใจความส่วนใหญ่ว่าด้วยเรื่องการค้าระหว่างฝรั่งเศสกับไทย ได้รวบรวมอยู่ในประชุมพงศาวดารภาคที่ 35-39 สำหรับจดหมายเหตุของนายเวเรต์ อยู่ในประชุมพงศาวดารภาคที่ 40 (ต่อ)-41 ไม่ปรากฏนามผู้แปลเป็นภาษาไทย

เครื่องมือจับสัตว์น้ำบางประเภท

กัตรา

เป็นเรือแจวจับสัตว์น้ำชนิดหนึ่ง จับได้ทั้งปลาและกุ้ง กราบเรือทางขวาติดแผ่นกระดานทาสีขาว ปล่อยริมข้างหนึ่งให้ลงน้ำ กราบซ้ายมีดาขายตั้งกันมิให้ปลาและกุ้งกระโดดข้าม ใช้จับเวลากลางคืน ในลำคลองและลำน้ำ ปลาตกใจจะกระโดดเข้ามาหาเรือเอง กัทรานี้บางทีก็เรียกว่าเรือผีหลอก

จับ

เป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำชนิดหนึ่ง ใช้เสาไม้ลำปักทางซ้ายและทางขวาเรียงกันเป็นลำดับ แล้วเอาฝือกขนากับเสาทั้งสองข้างอย่างเดียวกับกะบังแต่ระหว่างกลางเอาอวนลงกางกันให้ปลาเข้าอวน จับเมื่อเวลาน้ำไหลอ่อน ๆ

ชนาง

เป็นเครื่องดักปลาและสัตว์ป่า

เซงเลง

เป็นเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง ทำด้วยซี่กไม้ไผ่มัดด้วยหวาย รูปคล้ายขวด

การทำเหมืองบางประเภท

เหมืองแล่น

เป็นประเภทของเหมืองแร่ที่กระทำค่อนข้างง่าย และใช้เงินลงทุนน้อยมาก เหมาะที่จะใช้เปิดทำในแหล่งแร่เปลือกดิน ซึ่งมักพบอยู่ตามลานเนินเขาหุบเขากับลำห้วยที่มีความลาด

พอที่จะให้มูลดินทรายอันเกิดจากการทำเหมืองพ้นออกไปจากรางหรือคูล้างแร่ได้ การ
ทำเหมืองแร่ต้องใช้น้ำมาก

เหมืองคล้ำ

วิธีทำเหมืองคล้ำต้องใช้เงินมากกว่าทำเหมืองแร่ เพราะต้องสร้างทำนบและจ้างกรรมกร
ทำการแร่ จะต้องเป็นผู้มีทุนทรัพย์มาก หรือหลายคนเข้าหุ้นกันถึงจะทำเหมืองคล้ำได้
วิธีการนี้ได้ผลมากกว่าเหมืองแร่ ปัจจุบันการทำเหมืองแร่ และเหมืองคล้ำ อาจเรียกชื่อ
ตามชนิดของเหมืองที่ทำเช่นเหมืองหาบ เหมืองปล่อง และเหมืองอุโมงค์ เป็นต้น